

12. 1. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny v pojetí pojmu „povinná osoba“ podle novely zákona č. 253/2008 Sb.

Dne 19. října 2016 byl přijat nový zákon č. 368/2016, kterým se mění zákon č. [253/2008](#) Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AML zákon“), a další související zákony. Daná novela AML zákona nabyla účinnosti dne 1. ledna 2017. Jednou z hlavních změn, kterou zmíněná novela přináší, je rozšíření výčtu povinných osob a zároveň doplnění některých povinností takových osob.

Východiska novely

Novela českého AML zákona v celém svém rozsahu bezprostředně navazuje na legislativu Evropské unie. Dne 5. června 2015 byla v Úředním věstníku EU vyhlášena nová unijní právní úprava vztahující se na praní špinavých peněz.[1] Jedná se zejména o tzv. 4. AML směrnici, tj. směrnici EU č. 2015/849[2] (dále jen „AML směrnice“) a nařízení EU č. 2015/847[3] (dále jen „AML nařízení“). Dalším významným dokumentem v této oblasti je nařízení ES č. 1889/2005.[4] Nová unijní legislativa má za cíl zpřísnit pravidla v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu a přiblížit se mezinárodním standardům, především doporučením Finančního akčního výboru FATF[5] z února 2012.[6]

AML nařízení a AML směrnice vstoupily v platnost dne 26. června 2015. Nařízení, které je přímo použitelné a závazné v celém rozsahu ve všech členských státech EU, nabude účinnosti dne 26. června 2017.[7] Toto datum bylo původně stanoveno i jako konečný termín pro transpozici AML směrnice v podobě přijetí novely AML zákona. Ovšem v souvislosti s teroristickými útoky v Paříži a Bruselu Evropská Komise přijala akční plán,[8] podle kterého byla transpoziční lhůta AML směrnice, a v návaznosti na to i přijetí novely českého AML zákona, posunuta na konec roku 2016. Nicméně pokračující útoky v evropských městech způsobily, že se i v rámci samotné AML směrnice připravuje novela, která má zpřísnit opatření v boji proti terorismu. Jsou mezi nimi např. omezení plateb v hotovosti, vyřazení z oběhu bankovek v hodnotě 500 euro nebo opatření vůči anonymním platebním kartám.[9]

Povinnosti povinných osob

Novela AML zákona přinesla několik velmi zásadních změn do české legislativy v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Za nejzásadnější úpravy lze označit např. zřízení samostatného Finančního analytického úřadu, rozšíření katalogu správních deliktů a sankcí nebo zavedení rejstříků skutečných majitelů právnických osob a svěřenských fondů. V neposlední řadě

novela podstatně zasáhla i do pojetí pojmu povinné osoby a vymezení jejich povinností.

V souladu s částí II. AML zákona má povinná osoba obecně následující základní povinnosti: identifikace a kontrola klienta; archivace údajů o klientovi; oznamování podezřelých obchodů; odklad splnění příkazu klienta; zavedení systémů vnitřních zásad; informační povinnost; školení zaměstnanců; hodnocení rizik. Vše výše zmíněné, s výjimkou povinnosti provedení hodnocení rizik, se objevovalo v AML zákonu i před 1.1.2017. Novela tyto „původní“ povinnosti upřesňuje, v některých případech zpřísňuje podmínky a obecně je uvádí do souladu s novou terminologií a s ostatními změnami, které přináší. Základní povinností z tohoto výčtu je identifikace klienta, která má být vždy provedena na začátku každého obchodu nebo obchodního vztahu. Identifikační údaje a jiné údaje související s obchodní činností by měly být následně po příslušnou dobu uchovávány. Je nutno poznamenat, že se výše vymezené povinnosti vztahují odlišně na různé kategorie povinných osob, o nichž bude řečeno níže.

Zcela nově se mezi povinnostmi povinné osoby v § 21a[10] objevuje hodnocení rizik. Dosud tento požadavek nebyl v AML zákoně výslovně uveden. Obdoba tohoto pravidla ovšem do letošního roku byla obsažena v posledním odstavci dosavadního § 9, kde bylo řečeno, že kontrola klienta se přizpůsobí konkrétní situaci a konkrétnímu obchodu. Doporučení FATF připisuje hodnocení rizik zásadní význam, a proto je tato povinnost promítnuta do všech činností povinné osoby. Povinná osoba si vytvoří vlastní interní hodnocení rizik, které bude vycházet z celostátního hodnocení, které zase má být v souladu s hodnoceními rizik v ostatních členských státech EU. Logickým postupem v tomto případě by bylo, aby EU vytvořila vlastní hodnocení rizik, které by se promítlo do vnitrostátních hodnocení rizik. Je tomu ale přesně opačně: každý členský stát vytvoří vlastní hodnocení rizik, kterým se budou řídit příslušné povinné osoby, a teprve souhrn všech vnitrostátních hodnocení rizik bude podkladem pro vytvoření unijního hodnocení rizik.

Členění povinných osob

Povinné osoby uvedené v § 2 AML zákona lze pomyslně rozdělit do několika kategorií. První kategorií tvoří úvěrové instituce, mezi něž patří banky, spořitelny a úvěrní družstva. Druhou kategorií jsou finanční instituce, které zahrnují zejména poskytovatele investičních služeb, penzijní fondy, platební instituce a poskytovatele platebních služeb malého rozsahu nebo instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu. Do třetí kategorie povinných osob spadají představitelé právnických profesí, např. auditori, daňoví poradci, soudní exekutoři, notáři nebo advokáti. Oproti předchozí úpravě se mezi povinné osoby nově řadí i osoby poskytující v rámci podnikání nebo svěřenského vztahu jiné osobě služby, které se svým obsahem podobají službám představitelů právních profesí, a které jsou uvedeny v § 2 odst. 1 písm. h) AML zákona.

Mezi ostatní povinné osoby patří držitelé povolení k provozování následujících činností: provoz kasina a nově i jiné hazardní hry[11] mimo loterie, bingo a tomboly;[12] obchod s nemovitostmi mimo pronájem nemovitostí; provoz bazarů a zastaváren; obchod s kulturními památkami a předměty kulturní hodnoty. U této poslední kategorie je důležité, jak a na základě čeho podnikatel danou činnost provozuje. Pokud k výkonu činnosti je potřeba oprávnění podle jiného zákona, podnikatel se stává oprávněnou osobou již pouhým získáním příslušného oprávnění, případně zápisem do příslušného veřejného rejstříku. Není-li k provádění určité činnosti potřeba žádného oprávnění nebo povolení, podnikatel se stává povinnou osobou až v okamžiku skutečného výkonu příslušné činnosti. Stejná logika by se mohla uplatnit i na osoby, které fakticky vykonávají činnost, na niž dopadá AML zákon, i přesto že k tomu nemají povolení nebo oprávnění, které podle jiného právního předpisu mít musí. I ony by se měly považovat za osoby povinné ve smyslu AML zákona. Takový výklad zákona by ovšem musely potvrdit soudy ve své budoucí rozhodovací praxi.

Nově jsou mezi povinné osoby zařazeny i poskytovatelé služeb s virtuální měnou. V tomto ohledu se jedná zejména o provozovatele on-line platební brány umožňující převod virtuální měny od kupujícího prodávajícímu při prodeji zboží v e-shopu nebo o osoby provozující virtuální směnárnu, tzv. virtuální směnárníky, kteří ale nejsou směnárníky podle zákona o směnářské činnosti.[13]

I nadále v AML zákoně zůstává § 2 odst. 3 AML zákona, podle kterého se všechny výše zmíněné osoby považují za povinné osoby, pouze pokud příslušnou činnost vykonávají jako předmět svého podnikání.

V případě obchodníků se zbožím se oproti dřívější úpravě jednak snížila výše částky, při které se tyto osoby v rámci své podnikatelské činnosti považují za povinné osoby, která nyní činí 10 tis. euro (proti původním 15 tis. euro), a jednak rozšířily s tím spojené povinnosti vedle plateb podnikateli přijímaných rovněž na platby jimi odesílané.[14] Je nutno upozornit, že nově se související částky při platbách v hotovosti sčítají a tudíž již nebude možno celkovou částku rozdělit na denní platby tak, aby splňovaly podmínky zákona o omezení plateb v hotovosti.[15]

Závěr

Novela AML zákona vnesla citelné změny do pojetí pojmu „povinná osoba“. Jednak pod tento pojem byly zahrnuty zcela nové subjekty, které doposud v AML zákonu nebyly zohledňovány (tedy osoby poskytující služby s virtuální měnou nebo téměř všichni provozovatelé hazardních her). Dále byly upřesněny nebo doplněny povinnosti takto nově vymezených povinných osob (kupř. změny při provádění kontroly klienta, změny pravidel zjednodušujících identifikaci nebo zavedení hodnocení rizik). Nicméně úspěšnou transpozicí AML směrnice do českého právního řádu se tato problematika neuzavírá. Naopak, otázky boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu jsou čím dále aktuálnější. V této souvislosti tedy můžeme v dohledné době očekávat další novelizace unijních předpisů a potažmo i českého AML zákona a zákonů s ním souvisejících.

Mgr. Ivan Sviatkin,
advokátní koncipient

[PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář](#)

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

- [1] Dostupná pod číslem L 141 - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Dostupná na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [5] Financial Action Task Force on Money Laundering - mezivládní organizace na bázi G7, mající celosvětový vliv při vytváření standardů a hodnocení jurisdikcí v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.
- [6] Mezinárodní standardy v boji proti praní špinavých peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). Následně revidovány v únoru 2013, říjnu 2015, červnu a říjnu 2016. Revize dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [7] Č. 27 AML zákona.
- [8] Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o akčním plánu pro zesílení boje proti financování terorismu ze dne 2. února 2016. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [9] Přednáška vedoucího mezinárodního a právního oddělení Finančního analytického úřadu Mgr. Jiřího Tvrdého, konaná na půdě České advokátní komory dne 12. května 2016.
- [10] § 21a odst. 1: „Povinná osoba identifikuje a posoudí rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která mohou nastat v rámci její činnosti podléhající působnosti tohoto zákona. Při posuzování rizik zohlední povinná osoba i faktory možného vyššího rizika, uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu.“
- [11] V této souvislosti byl dne 15. června 2016 přijat zákon č. [186/2016](#) Sb., o hazardních hrách, s účinností od 1. ledna 2017.
- [12] Původně se AML zákon vztahoval pouze na provozovatele kasin. Provozovatelé loterií, bingo a tombol nebyli zahrnuti mezi povinné osoby na základě toho, že Česká republika využila možnosti volby národní úpravy oproti unijní úpravě dle AML směrnice. Podle důvodové zprávy k novele AML zákona aktivity těchto osob byly zákonodárcem vyhodnoceny jako nízkorizikové.
- [13] Zákon č. [277/2013](#) Sb., o směnářské činnosti.
- [14] Podle § 2 odst. 2 písm. d) se tyto povinnosti vztahují i na právnickou osobu, která není podnikatelem, pokud je oprávněna poskytovat jako službu některou z činností uvedených v §2 odst. 1 AML zákona.
- [15] Zákon č. [254/2004](#) Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Lichevní smlouva ve světle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2378/2024](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Reakce na článek: Komentář - smutná realita výmazů exekutorského zástavního práva z katastru nemovitostí](#)
- [Povinnost zajištění gramotnosti dle AI Aktu a její naplňování v praxi](#)